

Boodschap voor de dertiende Wereldziekendag
(Heiligdom van Maria, Koningin van de Apostelen,
Yaoundé, Kameroen, 11 februari 2005)

Christus, hoop voor Afrika

1. In 2005 zullen de belangrijkste vieringen van de Wereldziekendag na tien jaar weer in Afrika zijn, in het Heiligdom van Maria, Koningin van de Apostelen, in Yaoundé, Kameroen.

De keuze voor deze plaats biedt ons de gelegenheid om werkelijk uitdrukking te geven aan onze solidariteit met de volken van dit werelddeel, waar de gezondheidszorg op zoveel gebieden tekortschiet. Zo zal er een stap voorwaarts gezet worden in de verwezenlijking van de toezegging die de christenen van Afrika tien jaar geleden bij de derde Wereldziekendag hebben gedaan, namelijk om 'barmhartige Samaritanen' te zijn voor hun broeders en zusters in moeilijkheden.

In de postsynodale apostolische Exhortatie *Ecclesia in Africa* schreef ik, in navolging van de beschouwingen van vele synodevaders, dat "het huidige Afrika vergeleken kan worden met de man die afdaalde van Jeruzalem naar Jericho; hij viel in de handen van rovers. Ze plunderden en mishandelden hem en toen ze afrokken, lieten ze hem half dood liggen (vgl. Lc 10,30-37)". En ik vervolgde daarop: "Afrika is een werelddeel waar ontelbaar veel mensen – mannen, vrouwen, kinderen, jongeren – als het ware aan de rand van de weg liggen, ziek, gewond, onmachtig, uitgestoten, in de steek gelaten. Ze hebben bittere behoefte aan barmhartige Samaritanen die hun te hulp willen komen."¹

2. De Wereldziekendag wil ons ertoe aanzetten om stil te staan bij het onderwerp gezondheid, waarvan de volle betekenis ook betrekking heeft op de harmonie van mensen met zichzelf en de wereld om hen heen. Juist deze visie komt volop naar voren in de culturele traditie van Afrika, die zich uit in vele zowel wereldlijke als religieuze kunstvormen, die bruisen van vreugde, ritmiek en muzikaliteit.

Helaas is die harmonie nu echter ernstig verstoord. Talloze ziekten richten een ware verwoesting aan in dit werelddeel, met name de gesel van de ziekte AIDS, "die dood en verderf zaait in grote delen van Afrika".² De conflicten en oorlogen die in vele regio's van Afrika woeden, verhinderen dat er kan worden ingegrepen om deze ziekten te voorkomen en te behan-

1. Johannes Paulus II, postsynodale apostolische Exhortatie *Ecclesia in Africa* (14 september 1995), 41, in: *Kerkelijke documentatie* 24/1 (9 februari 1996), 17.

2. A.w., 116.

delen. In de vluchtelingenkampen liggen mensen te verkommeren, die verstoken zijn van zelfs de meest elementaire vorm van voedsel om te kunnen overleven.

Ik dring erop aan bij hen in wier vermogen het ligt, om hun uiterste best te blijven doen om een einde te maken aan deze tragedies.³ En ik wil de mensen die verantwoordelijk zijn voor de verkoop van wapens herinneren aan wat ik in datzelfde document heb gezegd: "Zij die door de wapenhandel de oorlogen in Afrika gaande houden, zijn medeplichtig aan vreselijke misdaden tegen de mensheid."⁴

3. Met betrekking tot het drama van de ziekte AIDS heb ik in andere omstandigheden al de gelegenheid gehad om te onderstrepen dat dit ook een symptoom is van een 'pathologie van de geest'. Om deze ziekte op verantwoordelijke wijze te bestrijden, is het noodzakelijk om de preventie ervan te verbeteren door mensen respect bij te brengen voor de heilige waarde van het leven en ze een juiste benadering van seksualiteit voor te houden.

Van de besmettelijke infecties die met name tijdens de zwangerschap via het bloed worden overgedragen – infecties die met alle mogelijke middelen moeten worden bestreden – worden veruit de meeste doorgegeven bij de geslachtsgemeenschap, en dat kan alleen worden vermeden door verantwoordelijk gedrag en het in acht nemen van de deugd van de kuisheid.

De bisschoppen die in 1994 deelnamen aan de bovengenoemde Synode voor Afrika hebben, onder verwijzing naar het effect van onverantwoordelijk seksueel gedrag op de verspreiding van de ziekte, een aanbeveling gedaan die ik hier zou willen herhalen: "Voortdurend moeten de gelovigen en speciaal de jonge mensen worden gewezen op de genegenheid, de

vreugde, het geluk en de vrede, die vruchten zijn van het christelijk huwelijk en de trouw, en daarnaast op de veiligheid die kuisheid biedt."⁵

4. Iedereen moet zich betrokken voelen bij de strijd tegen AIDS. Ook op dit terrein is het de taak van regeringsleiders en burgerlijke autoriteiten om ervoor te zorgen dat de burgers beschikken over duidelijke en correcte informatie en dat er voldoende middelen worden uitgetrokken voor medische voorlichting aan jonge mensen. Ik wil internationale organisaties aanmoedigen om initiatieven op dit gebied die geïnspireerd worden door wijsheid en solidariteit, te bevorderen en altijd te vechten voor de bescherming van de menselijke waardigheid en de bescherming van het onschendbare recht op leven.

Oprechte lof verdienen de farmaceutische bedrijven die de kosten van medicijnen ter behandeling van AIDS bewust laag houden. Natuurlijk zijn er financiële middelen nodig voor wetenschappelijk onderzoek op medisch gebied en is er ook geld nodig om pas ontdekte medicijnen op de markt te brengen, maar geconfronteerd met noodsituaties als de AIDS-epidemie, moet het behoud van het menselijk leven boven alle andere overwegingen gaan.

Ik vraag werkers in het pastoraat "de broeders en zusters die aan AIDS lijden op alle mogelijke manieren, in materieel zowel als in moreel en geestelijk opzicht bij te staan. Aan de wetenschappers en de politiek verantwoordelijken vraag ik dat zij omwille van de liefde en het respect dat iedere mens toekomt, geen middel ongebruikt zullen laten om aan die plaag een eind te maken."⁶

Ik wil hier in het bijzonder mijn bewondering uitspreken voor de vele mede-

3. Vgl. *a.w.*, 117.

4. *A.w.*, 118.

5. *A.w.*, 116.

6. *T.a.p.*

werkers in de gezondheidszorg en alle geestelijken en vrijwilligers die, als barmhartige Samaritanen, mensen met AIDS bijstaan en hun familieleden opvangen. In dit opzicht is de hulp die de duizenden katholieke instellingen op het gebied van medische zorg bieden aan mensen in Afrika die getroffen zijn door allerlei soorten ziekten, en dan met name door AIDS, malaria en tuberculose, van onschatbare waarde.

Ik heb de afgelopen jaren geconstateerd dat mijn oproepen ten behoeve van mensen met AIDS niet tevergeefs zijn geweest. Ik heb tot mijn genoegen gezien dat verschillende landen en instellingen met vereende kracht steun verleend hebben aan praktische campagnes op het gebied van preventie en ziekenzorg.

5. Ik richt mij nu in het bijzonder tot u, broederbisschoppen van de Bisschoppenconferenties van de andere werelddelen, om u te vragen uw krachten te bundelen met die van de Herders van Afrika, om zo op effectieve wijze het hoofd te bieden aan deze en andere noodsituaties. De Pauselijke Raad voor het Pastoraat in de Gezondheidszorg zal, net als in het verleden, haar eigen bijdrage blijven leveren aan de coördinatie en bevordering van deze samenwerking en vraagt alle Bisschoppenconferenties om een effectieve bijdrage.

De aandacht van de Kerk voor de problemen in Afrika komt niet alleen voort uit filantropische compassie met mannen en vrouwen in nood, maar wordt ook gevoed door een verbondenheid met Christus de Verlosser, wiens gelaat zij terugziet in de trekken van elke lijdende mens. Het is dan ook vanuit haar geloof dat zij zich tot het uiterste inzet voor de verzorging van de zieken, zoals zij ook in het verleden altijd heeft gedaan. De hoop stelt

haar in staat om, ondanks alle mogelijke obstakels die zij ondervindt, in deze miserie te volharden. En de liefde, tot slot, wijst haar de juiste weg in verschillende situaties en maakt dat zij de eigenheid van ieder mens kan zien en daarop kan reageren.

Met deze houding van diepgaande betrokkenheid reikt de Kerk de getroffen van het leven de hand, om hen de liefde van Christus te bieden door de vele vormen van hulp die zij met vindingrijke naastenliefde ontwikkelt.⁷ Zij herhaalt tot iedereen: Houd moed, God is u niet vergeten. Christus lijdt met u. En door uw lijden als offergave te brengen, kunt u met Hem samenwerken in de verlossing van de wereld.

6. De jaarlijkse viering van de Wereldziekendag biedt een ieder de gelegenheid om meer oog te krijgen voor het belang van de pastorale gezondheidszorg. In onze tijd, gekenmerkt door een cultuur die is doortrokken van secularisme, komen sommige mensen wel eens in de verleiding om het belang van deze pastorale context niet op volle waarde te schatten.

Zij denken dat de bestemming van de mens op andere terreinen wordt bepaald. Maar het is juist in tijden van ziekte dat de behoefte aan een adequaat antwoord op de diepste vragen van het menselijk leven het meest dringend is: vragen naar de zin van pijn, lijden en de dood zelf, en dan niet alleen beschouwd als een raadsel dat moeilijk te aanvaarden is, maar als een mysterie waarin Christus ons leven in zich opneemt en het opent naar een nieuwe, definitieve geboorte in het leven dat geen einde kent.

In Christus ligt de hoop op de ware, volkomen gezondheid. De verlossing die Hij brengt, is het ware antwoord op de diepste vragen van de mens. Er bestaat

7. Vgl. Johannes Paulus II, apostolische Brief *Novo millennio ineunte* (6 januari 2001), 50, in: *Kerkelijke documentatie 29/3* (11 mei 2001), 102.

geen tegenstelling tussen aardse gezondheid en eeuwige zaligheid, omdat de Heer is gestorven voor de integrale verlossing van de menselijke persoon en heel de mensheid (vgl. 1Pe 1,2-5; Liturgie van Goede Vrijdag, *Kruisverering*). Verlossing bestaat uit de definitieve inhoud van het Nieuwe Verbond.

Laten wij daarom bij de volgende Wereldziekendag de hoop verkondigen op volledige gezondheid voor Afrika en voor de gehele mensheid, terwijl wij ons met nog grotere vastberadenheid inzetten voor deze belangrijke zaak.

7. In het evangeli gedeelte van de zaligsprekingen, zegt de Heer: "Gelukkig die verdriet hebben, want zij zullen getroost worden" (Mt 5,4). De tegenstelling die lijkt te bestaan tussen lijden en vreugde, wordt overwonnen door de troostende werking van de heilige Geest. Door ons te vormen naar het mysterie van de gekruisigde en verrezen Christus, stelt de heilige Geest ons vanaf dit moment open voor de vreugde die haar hoogtepunt zal vinden in onze zaligmakende ontmoeting met de Verlosser. Een mens verlangt niet alleen naar fysiek en geestelijk welzijn, maar naar een 'gezondheid' die tot uitdrukking komt in een volmaakte harmonie met God, met zichzelf en met de mensheid. Dat doel kan alleen worden bereikt door het mysterie van het lijden, de dood en de verrijzenis van Christus.

De heilige Maria biedt ons een duidelijke voorproef op deze eschatologische realiteit, vooral door het mysterie van haar onbevleete ontvangenis en haar tenhemelopneming. In haar, vrij van alle schaduw van de zonde ontvangen, vin-

den we de volkomen aanvaarding van de goddelijke wil en dienstbaarheid aan de mensen en daarmee is zij vervuld van die diepe harmonie waaruit de vreugde voortvloeit.

Wij wenden ons daarom met recht tot haar als '*Reden van onze vreugde*'. Wat de Maagd ons schenkt, is een vreugde die zelfs standhoudt in tijden van beproeving. Als ik echter denk aan Afrika, gezegend met een immense menselijke, culturele en religieuze rijkdom, maar ook geteisterd door onuitsprekelijk lijden, dan welt dit diep gemeende gebed in mij op:

O Maria, onbevleete Maagd, Vrouwe van lijden en hoop, wees goed voor ieder die lijdt, schenk een ieder de volheid van het leven.

Richt uw moederlijke blik vooral op de mensen in Afrika die in zeer grote nood verkeren, gevelde door AIDS en andere dodelijke ziekten.

Zie om naar de moeders die rouwen om hun kinderen. Zie om naar de grootouders die niet beschikken over de middelen om hun verweesde kleinkinderen te ondersteunen.

Sluit hen in uw armen en houd hen dicht tegen uw Moederhart.

Koningin van Afrika en van heel de wereld, heilige Maagd, bid voor ons!

Vanuit het Vaticaan, 8 september 2004

Johannes Paulus II

Vertaling: drs. P.C. de Die